

kateri je pretek, odkar je bila dotična nepremičnina zadnjič prenešana. Čim krajši je bil ta čas, toliko večji popustek se je dovolil. To v prihodnje ne bo več veljalo.

Druga rečenih določb statuvira jako strogo določitev zapuščin, premičnih in nepremičnih. Doslej se je v tem oziru prav lahko delalo tako, da je bil fiskus pri-krajšan.

Ako bi se bil davek od zapuščin odmerjal vedno po resnični zapuščini, imela bi država že prav znatne milijone prihranjenih. Zdaj hoče v tem oziru postopati strožje. Davek od zapuščin odstane sicer za sedaj nespremenjen, ali glasom oficijoznih listov je to velevažni pripravljalni korak k temeljiti reformi davka od zapuščin.

Rekli smo zgoraj, da je cesarska naredba, katere vsebino smo ravnokar četudi smo na kratko očrtali, zadovoljiva. To je tudi v resnici. Bremena, ki so ravno najrevnejše kmetske sloje najhujše trla, se vsled te cesarske naredbe nekoliko olajšajo. Naš vbogi, preobremenjeni kmet bo tega gotovo vesel in bo za to olajšanje hvaležen.

Vzlic temu pa moramo reči, da tudi ta naredba ne odgovarja popolnoma modernemu duhu, da se tudi v njej čez mero ščitijo interesi kapitalizma. Pravo načelo bi bilo, da se je dosledno izvedla progresivnost prepisnih pristojbin. To pa se ni zgodilo, dasi bi se bile na ta način pristojbine za manjše posestvo lahko še znatnejše znižale, ne pa bi imela država od tega kako škodo. Toda v nas vlada še vedno duh kapitalizma in zato moramo biti zadovoljni, da se je vsaj nekaj malega izposlovalo v prid manj imovitim slojem, da se je zanje doseglo olajšanje jako čutih pristojbinskih bremen.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Časopisje se bavi intenzivno z razmerami, katere se pripravljajo vsled tega, ker je potrebno, izvoliti delegacijo. Lansko leto so Nemci vsled pritiska veleposestnikov pri volitvi delegacije opustili obstrukcijo. Letos tega ne mislijo storiti, letos hočejo z vso silo preprečiti volitev delegacije, meneč, da strmoglavijo sedanjo vlado. Na uspeh smejo toliko bolj računati, ker jim bodo pomagali socialni demokratje. Že danes ni več dvoma, da se vsestransko pretresa vprašanje, kako si pomaga vlada iz zadrege. Največkrat se čuje mnenje, da se premeni ustava tako, da bi zopet dež. zbori prišli do veljave; dasi uvažujejo vsi listi to eventualnost, se nam vendar ne zdi verjetna. Sedanje ministerstvo težko da se odloči za premembo ustave, nego si bo skušalo pomagati zopet s § 14., ako v to le privoli ogrska vlada. Zdaj hodijo ministri drug za drugim na cesarski dvor v Ischl. Tudi minister zunanjih del, posredovalec v vseh tacihi zadevah, je bil že tam in je potem šel v Pešto. Iz tega se vidi, da se vrše nekaki dogovori, toda nihče ne ve v kateri smeri, kar je popolnoma naravno. Vlada ne bo pokazala svojih kart, da bi obstrukcija imela novo orožje proti njej.

Revolte. — Kdor ni slep na obe očesi, je moral že davno spoznati, da se pripravljajo nemški nacionalci na revolucijo, da tako izposlujejo intervencijo Nemčije in mej narodne komplikacije. Uveljavljanje nagodbe s § 14 in novi sladkorni davek, to jim je dalo dobro došlo orožje, in ker so socialni

demokratje seveda iz družih razlogov tudi začeli boj proti nagodbi, gre nemka pšenica lepo v klasje. V Solnogradu so se demonstracije začele. Sledili so jim izgredi v Celju in naposled je prišlo v hebski pokrajini na Češkem do pravih pravcati revolt. V Hebu in v Aschu so Nemci demonstrovati pred poslopji političnih oblastev, so žvigali cesarski pesmi, ko se je svirala na cesarjev rojstni dan, so strgali cesarske orle raz javna poslopja in jih poteptali ter z veleizdajalskimi in protidistančnimi klici kazali svoje mišljenje. V Kraslicah, mestecu z 10 000 prebivalci, je prišlo do krvavih bojov. Revoltantje so napadli orožnike, ki so se jim morali umakniti in potem razbili vse šipe pri okrajnem glavarstvu. Pri drugem naskoku so iz revolverjev streljali na orožnike. Orožniški stražmojster je bil zadet. Na to so rabili orožje in so dvakrat vstrelili. Prvič sta bili dve osebi vstreljeni, drugič pa je bilo šest oseb ranjenih in sta izmed teh oseb štirje umrli. Politična oblast je poklicala vojaštvo na pomoč, pozneje pa je poslala orožnike in vojaše proč ter je županstvu poverila vzdrževanje miru in reda, kar se pač po vsi pravici imenuje kapitulacija. Nemirom še vedno ni konec. Zlasti se ponavljajo v Hebu. No, če bi se kaj takega zgodilo v slovanskih krajih, bi bila pač že razglašena nagla sodba in bi se postajala vešala!

Ferjančič v položaju. — Na sobotnem shodu volilcev v Kranju je podpredsednik dr. Ferjančič precej obširno razpravljal o položaju. Označil je zahteve opozicijskih strank kot hinavske. Na primer za zahtevo, da se proglasi nemščina za državni jezik, bi se morala dobiti dvetretjinska večina v drž. zboru. Kje naj dobe Nemci tako večino? A dasi vedo, da je ne dobe, vendar stavljajo to zahtevo, da ž njo le hujskajo. Nemcev v Avstriji je kakih 8 milijonov, Nenemcev pa 16. A še od onih 8 milijonov Nemcev je blizu polovica, katoliška ljudska stranka, proti obstrukciji. Zastopniki 4 do 5 milijonov duš nastopa proti 10 milijonom in ustavljajo državni voz ter ne puste, da bi parlament deloval. Na drugi strani pa imamo zopet hinavstvo, da tožijo isti obstrukcionisti, ker ne zboruje drž. zbor. Ferjančič je tudi označil stališče slovenskih poslancev nasproti vladanju s § 14. Obžaloval je ta položaj, ker je državni zbor najvažnejše mesto, kjer zamorejo Slovenci povzdigniti svoj glas, zlasti ker so v nekaterih deželnih zborih prišli ob besedo. O stališču slovenskih poslancev v drž. zboru je dejal govornik, da ni ugodno. Večina ima sicer dobro voljo za nas, ali njena pomoč je platonična. Pomanjkanje resnične podpore je mej ljudstvom izpodkopalo zaupanje do večine. Govornik je na kratko popisal razmere zunaj Kranjske ter vprašal: Ali in kako moč imata centralna vlada in državnozborna večina, da se odstranijo ali vsaj zboljšajo te razmere. Govornik je izrekel mnenje, da odločna zahteva večine bi mogla spraviti vlado iz nje ravnodušja in brezbriznosti za naše razmere, ker ima vlada na stotine sredstev za zboljšanje teh razmer. Z ozirom na to se je govornik izrekel, da naj Slovenci, da naj Slovenci ostanejo v večini, ker je nekako upati da jih bo ta večina podpirala. Končno je spregovoril dr. Ferjančič nekaj umestnih besed o celjskih dogodbah rekši, da je od njih pričakovati dobrih posledic.

Francija. — Zadnjo nedeljo so anarhisti uprizorili v Parizu pravo revolucijo. Prišlo je do krvavih bojov s policijo pri katerih se je streljalo z revolverji. Nad 350 oseb je bilo ranjenih. Ta revolta je kakor z bengalično lučjo osvetila vlekritični položaj, v katerem se nahaja Francija.

Nemčija. — Pruski dež. zbor je odklonil vse na cesarjevo željo stavljenе vladne predloge glede zgradbe raznih velikih kanalov. Ta vladni poraz so povzročili konservativci. Cesar je baje radi tega jako nejevolen. Bržčas odstopijo nekateri ministri in morda tudi sam drž. kancelar. Nekateri listi menijo, da se bo cesar vsled te dogodbe odvrnil od konservativcev in se približal drugim strankam, ali prav verjetno to ni.

Srbija. — Te dni se po poročilih nemških listov začne obravnava proti Knježeviču. Milan nadaljuje svojo grozovlado in pusti najnedolžnejše ljudi obsojati in zapirati. Od skupščine, ki se snide po obravnavi, hoče zahtevati, naj s posebnim zakonom določi, da se smejo tudi srbski državljani za vse večne čase iztirati iz svoje domovine, in da se sme konfiskovati njih imetje.

Obrtnija.

Obrtno-pravno postopanje pri zglasitvi razširjanja ali omejitve obstoječih obrtnih pravic.

Iz posredovanja, katero je c. k. trgovinsko ministrstvo z ukazom z dne 27. aprila 1897. št. 22911 začelo, so udeležena ministrstva izprevidela, da je dosedanja praksa obrtnih oblastev z ozirom na obrtno pravno postopanje pri zglasitvi razširjanja ali omejitve obstoječih obrtnih pravic različna in da je vsled tega potrebno, da se to postopanje enostavno uredi.

V ta namen je c. k. trgovinsko ministrstvo sporazumno z ministrstvom za notranje stvari sledeče ukrenilo:

Zglasitev za razširjanje že obstoječe obrtne pravice na nove, prvotno neimenovane pravice ali pa omejitev dosedanjih obrtnih pravic se mora smatrati kot odgласilo dosedanjega in kot zgласitev novega obrta, oziroma kot prošnja za podelitev novega dopustila in se ima vsled tega v teh slučajih dosednji obrtni list oziroma dopustilni dekret odvzeti in nov obrtni list oziroma dopustilni dekret izdati.

Ker je namreč obrtni list (dopustilo) za presojanje obrtnih pravic merodajen (§. 36. o. r.), se pri spremembi obrtne pravice, bodisi razširjanje ali omejitev, prejšnji obrtni list (dopustilni dekret), ki ne zadostuje več razmeram in svojemu postavnemu določilu, ne more pustiti stranki.

Za spremembo vsebine obrtnega lista (dopustilnega dekreta) pa tudi v zakonu ni skrbjeno. ker isti govori samo o izdaji obrtnega lista (dopustilnega dekreta) drugo, kakor gori omenjeno postopanje pri zglasitvi sprememb obrtnih pravic, zlasti zaznamek na prvem obrtnem listu (dopustilnem dekretu) bi zakonu nasprotovalo, pri večkratnih spremembah obrtne legitimitacije nejasno storilo in otežilo določbo obrtnih pravic v posameznih slučajih, naposled pa tudi težkoče napravilo z ozirom na združno pripadanje. Pri novi obrtni legitimitaciji, ki se mora vsled tukaj predpisanega postopanja izdati pri zglasitvi razširjanja ali omejitve obstoječih obrtnih pravic, se bode na primeren način oziralo na prejšnje pravice, zlasti na dan, kedaj se je prejšnja obrtna legitimitacija dobila.

Izjema gorenjega pravila nastopi tedaj, ako obsega zglašeno razširjanje dosedanje obrtne pravice tak obrt,

ki je od prejšnjega obrta različen (§. 12 odst. 3. o. r.) toda le v toliko, da se v tem slučaju stranki prejšnji obrtni list pusti in le za na novo zglašen obrt izda nov obrtni list.

Pri koncesionarnih (dopušćanih) obrtih se mora odložitve oziroma razveljavenje dosedanjega dopustila smatrati kot pogojno odvisno od dovolilne rešitve prošnje za podelitev razširjene ali omejene pravice.

Obrtnik sme tedaj svoj obrt na podlagi starega dopustila dalje izvrševati, in sicer v vsakem slučaju, dokler ni končano obrtno oblastveno postopanje o njegovi prošnji, oziroma, če se njegova prošnja ni uslišala, sme na podlagi pravnega obstoja njegovega prejšnjega dopustila, obrt dalje izvrševati.

Obenem z izdajo novega, na razširjen ali omejen obseg se glasečega dopustilnega dekreta, se mora potem razveljaviti prejšnja dopustilna listina.

Železarski kartel.

Čudovito hitro se množe v naši državi karteli in čedalje očitnejše se kaže, da zadobivajo nekateri izmed njih uprav roparski značaj.

Takšen je kartel cukrarjev, vsled katerega je pri nas doma sladkor skoro še jedenkrat tako drag kakor naš lastni sladkor na Angleškem ali v Carigradu, a v še večji meri velja to za železarski kartel, kateri je železo neizmerno podražil.

Ta kartel ustanovil je pred nekaj leti jeden prvih naših spekulantov Karol Wittgenstein in v kratkem času je dosegel, da je praška železarska družba izplačevala svojim delničarjem izredno lepo dividendo, namreč 15 do 17 odstotkov na delnico.

Toda poleg te dividende, poleg velikanskega rezervnega zaklada in poleg isto tako velikanske specialne reserve se je železarskemu kartelu posrećilo, da je tekom nekaterih let prihranil še tajen fond v znesku nad dva milijona goldinarjev.

O tem tajnem fondu ni razven takoimenovanih „macherjev“ nihče nič vedel. Še akcionarji niso nič vedeli. Iz tega izhaja z vso jasnostjo da so bile več let izdajane nepravilne bilance in da je bila država prevarana, kajti ta tajni fond ni bil obdavćen.

Naposled je upravni svet vsled kolosalnega naraščanja tega tajnega fonda prišel v precejšnjo zadrego in ni vedel, kaj bo s tem denarjem. Zvišati dividende mu vsled posebnih razmer, v katerih se nahaja železarski kartel, ni kazalo in tako se je končno odločil, sklicati izvenreden občni zbor delničarjev in mu predlagati, na bi se tajni fond razdelil mej delničarje skoro popolnoma, tako da bi na vsako delnico prišlo 95 gld.

Ta sklep je javno mnenje silno razburil. Nastal je pravi vihar proti železarskemu kartelu in čćitalo se mu je kar naravnost, da je postopal sleparstvo.